

*Черненко Ірина Сергіївна,
студентка факультету дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса*

*Н. к.: Кононенко Наталія Вячеславівна,
кан-т пед. наук., викладач кафедри дошкільної педагогіки*

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Одне із головних завдань сучасної дошкільної освіти є створення сприятливих умов для розкриття творчих нахилів і здібностей кожної дитини. Про це наголошено у Базовому компоненті дошкільної освіти, її державних стандартах, спрямовані реформи і інновації в організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

Сьогодні дослідники і педагоги-практики шукають способи та засоби розвитку різнобічних здібностей та таланту дітей. Завдання з розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку різними видами діяльності залишається актуальним і сьогодні. Воно відкрите, має багато аспектів і взаємопов'язано з педагогікою, фізіологією, соціологією, психологією, філософією.

В роботі вихователя творчість є незамінним засобом для розвитку індивідуальності дітей, забезпечує сприятливі умови для адаптації до нових навколишніх умов та соціуму.

Вчені доводять, що розвиток творчих здібностей дітей слід починати в дошкільному віці як найбільш сприятливому. Схильність дошкільників різних видів експериментування, творчої дитячої діяльності, природна допитливість дає найкращі можливості для вирішення цього завдання.

Результати наукових досліджень свідчать, що розвиток творчих здібностей дитини суттєво залежить від дорослого, від того наскільки продуктивно і в якому напрямі він буде взаємодіяти з дитиною. У цій взаємодії дорослого з дитиною важливу роль відіграє гра дитини, її ігрова діяльність, що є провідною діяльністю дитини, основою становлення її особистості. Отже, проблема розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти вирішується вихователем і залежить від його майстерності і вміння створювати умови для різноманітної і продуктивної діяльності дітей.

Зауважимо, що питання творчої особистості та чинників її розвитку розглядали багато вчених. Так, Г. Айзенк, Дж. Гілфорд розглядали її як креативність, Е. Торренс – обдарованість та інтелект. А. Маслоу та К. Роджерс – в контексті гуманістичної теорії творчості.

Серед вітчизняних психологів і педагогів питання творчості досліджували Н. Ветлугіна, Л. Виготский, П. Гальперін, В. Давидов, В. Клименко, О. Леонтьєв, С. Максименко, С. Медник, В. Моляко, О. Твердовська, Л. Шульга. Б. Ананьєв досліджував проблематику креативності та творчого потенціалу дитини. І. Бех, досліджуючи потенціал особистості, її активність та здібності, розглядав їх в концепції креативності, Такі вчені, як Ю. Гулько і О. Кононенко, досліджували проблему розвитку творчих здібностей, креативності дошкільників.

Одні вчені (Л. Долинська, О. Скрипченко, З. Огороднійчук) переконані, що творчий розвиток дошкільників є результатом їх маніпуляцій та ігор з оточуючими предметами, спостережень за довкіллям. В ньому виявляється здатність дітей дошкільного віку за допомогою різноманітних засобів передати свої почуття, світобачення, настроїв, погляди та переживання. Інші вчені (А. Брушлінський, В. Кудрявцев, О. Матюшкін, В. Моляко, Я. Пономарьов) розглядали розвиток творчої, обдарованої особистості за умови наявності різних видів творчої діяльності. За Б. Нікітіним, Т. Титаренко, творчі здібності характеризуються ступенем розвитку уяви.

Важливо, що вчені (Г. Айзенк, А. Алейніков, Г. Альтшуллер, О. Кононко, Ю. Кулюткін, С. Лисенкова, А. Маслоу) вважають креативність дитини базовою характеристикою її творчого потенціалу. З такою думкою погоджуються Л. Венгер, Л. Виготський, О. Запорожець, Г. Костюк, В. Котирло. Однак, на думку американських вчених (Ф. Баррон, Дж. Рензулі, Е. Торренс) творчий потенціал дитини залежить від її соціального оточення. Д. Богоявленська, В. Дружинін, В. Кудрявцев, О. Кульчицька, О. Музика, В. Моляко звертали увагу на те, що перед тим як у дитини з'являються творчі нахили, у неї спочатку переважає допитливість та спостережливість.

Головною особливістю розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку є міцний взаємозв'язок творчого, продуктивного мислення з творчою уявою. Л. Виготський наголошував, що психологічні процеси творчості та фантазії вже властиві дитині дошкільного віку. На початку в цих процесах недостатньо розвинене логічне мислення, оскільки творчість та уява недостатньо наповнені інформацією. Аби стимулювати фантазію дитини треба займати її різними видами діяльності. Особливо ефективно творче мислення і творчу уяву вона удосконалює та проявляє під час будівельних ігор [1].

Будівельні ігри відносяться до творчих ігор, які розвивають в дитині не тільки певні рухові та сенсорні навички, моральні та вольові якості, надають їм певні знання. Вони вимагають від дитячої уяви активної творчої роботи, оригінального мислення, уміння знаходити нестандартні рішення. Діти повинні проявляти ініціативність та самостійність у різноманітних ситуаціях. Під час будівельної гри, ці якості розвиваються і перевіряються дітьми на практиці. Діти за допомогою будівельного матеріалу відображають довкілля, зводять незвичні споруди і обіграють їх у грі, використовуючи фантазію та власний досвід.

У процесі будівельних ігор у дитини дошкільного віку закріплюються раніше набуті уміння та навички, вирішуються досі невідомі їм, суто

практичні будівельні завдання, що вимагають ініціативи, самостійності, винахідливості, творчості дитини. На заняттях діти поглиблюють ті знання, які їм надає вихователь: ознайомлюються з характерними техніками роботи з будівельним матеріалом, опановують закономірностями симетрії, рівноваги, розвивають та удосконалюють свої знання та досвід.

Діти під час будівельних ігор перебудовують споруду, змінюють і доповнюють її новими деталями та моделями, кожний раз створюючи новий і неповторний предмет. І цей предмет – споруда, буде мати складну конструкцію, що дуже відрізняється від тих, що виготовляються на заняттях з вихователем або спільно з батьками. Дитина, на основі набутих знань і набутого досвіду, буде проявляти індивідуальні здібності, особливості світосприйняття, навички, знання, бажання та розуміння. Адже вона власноруч придумує тематику своєї споруди, вибирає будівельний матеріал, ставить і розв'язує будівельні завдання.

Задля виявлення впливу будівельних ігор на розвиток творчих здібностей дошкільників старшого віку було проведено експеримент, в якому брали участь 24 дитини старшого дошкільного віку, розподілені на контрольну та експериментальну групу по 12 осіб в кожній. На початку експерименту було проведено контрольне заняття, що передбачало організацію однакової будівельної гри для дітей обох груп. За його результатами було констатовано недостатній рівень розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Наступним кроком було проведено комплекс занять з будівельної діяльності з дітьми експериментальної групи, на формуальному етапі розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами будівельної гри було розроблено комплекс будівельних ігор на розвиток у дитини оригінальності, швидкості, гнучкості та варіативності. Для цього на кожний показник розробили по два конспекти будівельної гри. Ігри були спрямовані на формування інтересу до будівельної діяльності; виховання естетичного смаку; розвиток фантазії, творчої діяльності, уяви; розвиток

вміння планувати роботу та працювати у колективі; здатність швидко знаходити різні варіанти вирішення поставленої задачі; можливість запропонувати інший варіант роботи з відомим будівельним варіантом чи невідомим.

Робота з дітьми контрольної групи весь час, поки проводився формувальний експеримент, була організована за традиційною методикою.

Наприкінці дослідної роботи було знову проведено заняття з будівельної діяльності, але результати вже були іншими. Результати контрольної групи майже не змінилися, в той час, як в експериментальній групі кількість дітей з високим та середнім рівнем прояву творчих здібностей збільшилася, а з низьким зменшилася.

Таким чином, результати контрольного етапу експерименту підтвердили ефективність цілеспрямованої роботи з розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами будівельних ігор.

Проведене дослідження дозволило прийти до висновків, що успішний розвиток творчих здібностей старших дошкільників залежить не тільки від природних нахилів дитини. Значний вплив мають умови, що створюють вихователі ЗДО, надаючи дітям простір для прояву фантазії, ініціативи і самостійності у пошуку правильних рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва, 1997. 96 с.